

Resul ASLANKÖYLÜ

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Onursal Başkanı

Kamu İdarelerinde Çalışanların Sigortalı Sayılma Koşulları

1. GENEL OLARAK

Kimlerin sigortalı sayılacağı 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinde tanımlanmıştır. Bu maddenin dördüncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hizmet akdine, (b) bendi kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlara, (c) bendi ise kamu idarelerinde çalışanlara ilişkin hükümleri içermektedir. Uygulamada bunlara "4-a'lı", "4-b'li" ve "4-c'li" denmektedir. Biz burada sadece "4-c'li"lerin sigortalı sayılma koşullarını açıklamaya çalışacağız.

Hemen belirtmek gerekir ise anılan (4-c) bendi kapsamında sigortalı sayılmak için ilk koşul sigortalının kamu idaresinde çalışmış olmasıdır.

Kamu idaresi kavramının ne anlama geldiği aşağıda açıklanmıştır.

A- Kamu İdaresi Kavramı

Hangi kurum ve kuruluşun kamu idaresi niteliğini taşıdığı 5510 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (21) numaralı bendine göre belirlenir. Anılan bentte kamu idareleri tanımlanmıştır. Bu bentte belirtilen kamu idarelerinde çalışmayanlar (4-c) sigortalısı sayılamaz.

Acaba o bentte ifade edilen kamu idareleri

sınırlı ve sayılı mıdır? Bize göre, sözü edilen (21) numaralı bentte ifade edilen idareler elbette kamu idaresidir. Ne var ki anılan bendin son cümlesinde, "diğer kamu kurumları" deyimine yer verilmiştir. Bu durumda, (21) numaralı bentte sayılmamış olmakla beraber yasanın diliyle benzer diğer kurumlar da kamu idaresi sayılabilir. Önemle belirtmek gerekir ise (4-c) sigortalısının tespitinde (21) numaralı bent bağlayıcıdır. (21) numaralı bende göre kamu idareleri şunlardır:

1-10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kamu idareleri ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı idare, ortaklık, müessese ve işletmeleri, kurum ve kuruluşların ödenmiş sermayesinin % 50 sinden fazlasına sahip olan ortaklık ve işletmelerden Türk Ticaret Kanunu'na tabi olmayanlarla özel kanunları uyarınca personel çalıştıran diğer kamu kurumlarıdır.

Görüldüğü gibi kamu idaresinin belirlenmesinde 10.2.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kanun hükümleri esas alınır. Kamu iktisadi teşebbüslerinin neler olduğu ise kamu iktisadi teşebbüslerine ilişkin ilgili kanun ve KHK hükümlerine göre belirlenir.

(4-c) bendi kapsamında sigortalı sayılmak için ilk koşul sigortalının kamu idaresinde çalışmış olmasıdır.

Diğer taraftan 5018 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, kamu idarelerinin belirlenmesinde, özel bir kritere yer verilmiştir. Buna göre, genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri, uluslararası sınıflandırmalar uyarınca belirlenmiş olan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları, mahalli idareler, bu Kanuna ekli (1), (2) ve (III) numaralı cetvellerde yer alan kamu idareleri bünyesinde çalışanlar (4-c) sigortalısı sayılır.

Öbür yandan anılan 3. maddenin (c) bendinde, düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile mahalli idareler ayrıca yer almaktadır. Kuşkusuz 5018 sayılı Kanun'a eklenen (IV) numaralı cetvelde yer alan TC. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Türkiye İş Kurumu, Ereğli Kömür Havzası Amele Birliği ve Yardım Sandığında çalışanlar da (4-c) sigortalısı sayılabilirler. Ne ki (IV) numaralı cetvelde belirtilen sosyal güvenlik kurumları ortadan kaldırılmış olduğundan ve tek çatı altında birleştirildiğinden (Sosyal Güvenlik Kurumu) anılan cetvelde ifade edilen sosyal güvenlik kurumlarıyla ilgili düzenlemenin pratik bir yararı kalmamıştır. Kuşkusuz yeni kurulan Sosyal Güvenlik Kurumu bir kamu kurumu olup diğer koşullar da oluşmuş ise bu kurumda çalışanlar da (4-c) sigortalısı sayılır¹.

Duran'a göre² kamu idaresi, hükmeden, yasama ve yargı dışında kalan tüm kamusal nitelikteki işleri gören kurum ve kuruluşlardır. Gerçekten de kamu idaresi kavramı düzenli ve çağdaş toplumlarda Devletin veya kamu otoritesinin günlük hayatta her günkü görüntüsüdür.

Keza Duran³, idarenin kuruluşunu, işleyişini, teşkilatlanmasını, ödev ve yetkilerini düzenleyen hukuk dalını dar anlamda "idare hukuku" diye vasıflandırmaktadır. Önemle ifade etmek gerekir ise kamu idarelerinde

çalışanların sigortalı sayılıp sayılmayacaklarının belirlenmesinde mahkemelerin idare hukukunun genel ve özel ilkelerini gözetmesi, ayrıca da incelemesi gerekir.

Kamu idarelerinde çalışanların sosyal güvenliklerine ilişkin uyuşmazlıklar, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemde idari yargı yerinde çözümlenmekte idi. Genelde, kamu idarelerinde çalışanların sosyal güvenlik hakları T.C. Emekli Sandığına karşılanmakta idi. Böyle olunca da Emekli Sandığı İştirakçileri ile Emekli Sandığı arasındaki davalar idare mahkemelerinde ve giderek kararın temyizi halinde Danıştay'da görülmekte idi.

5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra, bu Kanunun uygulanması ile ilgili görev sorunun kısaca irdelenmesine gerek görülmüştür. Anılan Kanunun 101. maddesi hükmüne göre bu Kanunun uygulanmasından doğan davalar iş mahkemelerinde görülür. Bize göre artık Emekli Sandığı Kanunu'ndan kaynaklanan uyuşmazlıklar da iş mahkemesinde çözümlenmelidir. Zira Emekli Sandığı 5502 sayılı Kanun'la ortadan kaldırıldığı için bu sandık husumet ehliyetine sahip değildir.

Anılan 101. maddenin açık hükmü karşısında 5510 sayılı Kanun'un uygulanmasından doğan davaların iş mahkemelerinde açılması gerekir. Emekli Sandığı Kanunu'nun uygulanmasından doğan davaların görülmesini idari yargıya, 5510 sayılı Kanun'un uygulanması ile ilgili davaların görülmesini iş mahkemelerine bırakmak sosyal güvenlik hukuku alanında çift başlı görev sorununun ortaya çıkmasına neden olur. Artık yasa koyucu bundan böyle sosyal güvenlik hukukunun uygulanmasından doğan davaların adli yargıda (=iş mahkemesi'nde) görülmesini uygun bulmuştur. Burada görev konusunun detaylarına girilmesine gerek görülmemiştir⁴.

B- Kamu Hizmeti ve Kamu Görevlisi Kavramları

Kamu görevlisinin sigortalılığının saptanması bakımından kamu hizmeti ve kamu görevlisi kavramları, ayrıntılı olarak açıklamayı

gerektirir ise de biz burada konuyu özetle açıklamaya çalışacağız. Özellikle 20. asrın başından İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar kamu hizmeti kavramı sadece idare hukukunu değil tüm kamu hukuku alanını ilgilendiren ve vasıflandırılan başlıca ölçü olarak benimsenmiş ve kabul görmüştür.

Buna göre Devletin, kamunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla girişmiş olduğu tüm faaliyetler kamu hizmeti niteliğini taşımakta ve giderek özellikle idaresinin yapmış bulunduğu bütün işlem ve eylemler kamu görevi niteliğinde olup idare hukuku alanına girmektedir⁵.

Ne var ki kamu hizmeti kavramının tanımı ve içeriği hakkında tam bir görüş birliğine varılamamıştır. Kuşkusuz kamu idareleri salt kamusal faaliyetlerde bulunmaz. Bunlar yerine göre özel hukuk hükümlerine göre de faaliyette bulunabilirler. Ancak kamu idareleri ağırlıklı olarak toplumun ihtiyaçlarını ve yararını sağlamak ve devam ettirmek amacıyla kamu gücünü elinde tutan ve gerektiği yerde ve belirli ölçüde kullanan büyük bir güçtür. Kuşkusuz bu gücün asıl işlevi topluma kamu hizmeti sunmaktır. Kamu yararı kavramı özel kişilerin değil kamunun gereksinimini ve çıkarlarını üstün tutan bir kavramdır⁶.

Duran, “kamu hizmeti” deyimini üzerinde görüş birliği sağlanamadığını iddia etmekle beraber kamu hizmeti kavramını şöyle tanımlamaktadır: “devletin faaliyet alanının, sadece bireylerin ve toplulukların gücünün yetmediği veya çıkar yol bulmadıkları iş ve girişimleri kapsadığı dönemde, kamu hizmeti idarenin, kamunun ortak ihtiyaçlarını doğrudan doğruya veya buyruğu ve sorumluluğu altında üstün ve ayrıcalıklı yetki ve usuller kullanarak karşılamak için yaptığı çalışmalarıdır. Başka bir deyişle idarenin, kamu yararını sağlamak üzere kamusal yönetim yöntemleri ile yürüttüğü faaliyet, eski anlayışa göre kamu hizmetidir” diye tanımlamaktadır⁷.

Duran’a göre bu tanıma uymayan işler, ya bireylerin ya da toplulukların özel girişimidir veya idarenin özel yönetim çevresinde gerçekleştirdiği işlerdir.

Diğer taraftan Gözübüyük, kamu hizme-

Kamu idaresi kavramı, düzenli ve çağdaş toplumlarda Devletin veya kamu otoritesinin günlük hayatta hergünkü görüntüsüdür.

tini şöyle tanımlamaktadır: “Kamu hizmeti genel olarak öğretide, bir kamu kurumunun ya kendisi tarafından ya da yakın gözetimi altında özel girişimi eliyle kamuya sağlanan hizmetlerdir”⁸. Görüldüğü gibi Gözübüyük öğretiyeye yollamada bulunmakta ve öğretinin tanımını benimsemektedir. Kamu görevlisi kavramının tanımına gelince, Gözübüyük’e göre kamu görevlisi, “kamu yönetiminin insan ögesine kamu görevlisi denir.”⁹ Kamu görevlisine kamu personeli de denmektedir. Kamu görevlisi deyimini biri dar diğeri geniş anlamda ifade edilir. İster dar ister geniş anlamda kullanılmış olsun, herhangi bir kimse- nin kamu görevlisi sayılabilmesi için, kamu kesimindeki bir örgüte bağlı olarak çalışması gerekir¹⁰. Öbür yandan genelde kamu görevi ifa eden herkes kamu görevlisi değildir. Örneğin avukatlık kamu görevi ise de avukat kamu idaresinde çalışmıyorsa idare hukuku anlamında kamu görevlisi sayılmaz¹¹. Ayrıca kamu görevi yapsalar bile kamu görevlisi sayılmaz. Örneğin Devlet memurları kamu görevlisidir. Zira bunlar kamu görevi ifa etmekle beraber çalışmalarında devamlık asıldır¹². İşçiler kamu görevi yapsalar bile kamu görevlisi sayılamaz.

Kamu idareleri mesleki bilgisine uzmanlığına gerek duyulan hallerde sözleşmeli personel de çalıştırabilmektedir. Sözleşmeli personel çalıştırma yetkili makamın iznine bağlıdır. Sözleşmeli personel çalıştırmak için Devlet Personel Dairesi Başkanlığı ile Maliye Bakanlığının olumlu yönde görüş bildirmesi, Bakanlar Kurulunca da karar verilmesi gerekir¹³.

Öbür yönden idare, Devlet Memurları Kanunu’nun, sözleşmeli personele ilişkin hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli personel çalıştırabilir. Keza sözleşmeli olarak

Sözleşmeli personel ile geçici personel kamu görevlisi sayılabilir mi? Yargıtay sözleşmeli personeli işçi saymamaktadır. Dolayısıyla bunlar kamu görevlisidir ve (4-a) sigortalısı değil (4-c) sigortalısıdır.

geçici personel dahi çalıştırılabilir. Geçici personel bir yıldan az veya mevsimlik işlerde çalıştırılanlardır. Bilindiği gibi kamu kuruluşlarında çalışan işçilere Devlet Memurları Kanunu hükümleri değil İş Kanunu uygulanır. Bunların (4-a) sigortalısı sayılacakları açıktır. Sözleşmeli personel ile geçici personel kamu görevlisi sayılabilir mi? Yargıtay sözleşmeli personeli işçi saymamaktadır. Dolayısı ile bunlar kamu görevlisidir ve (4-a) sigortalısı değil (4-c) sigortalısıdır. Keza Devlet Memurları Kanunu'na göre de geçici personel işçi sayılmamaktadır¹⁴. Ayrıca Gözübüyük Devlet memurlarının, asli ve sürekli statüde çalışmaları nedeniyle kamu görevlisi sayılacakları görüşünü savunmasına karşın hem sözleşmeli hem geçici çalışanların hem de işçilerin kamu görevlisi sayılmaları gerektiğini iddia etmektedir¹⁵.

a- Kamu İdaresi ile Kamu Görevlisi Arasındaki Hukuksal İlişki

Çağımızda kamu görevlisi ile kamu idaresi arasındaki hukuksal ilişki statü hukukuna dayanmaktadır. Başka bir deyişle kamu personelinin göreve alınması, ifa edeceği görevler, kendisine tanınan hak ve yükümlükler yasa ile belirlenmektedir. Hem kamu idaresi hem de kamu görevlisi ilgili yasa hükümlerine uymak zorundadırlar. Hal böyle olunca kamu görevlisi ile kamu idaresi arasındaki ilişki "atama tasarrufu"na dayanır. Keza kamu idaresi ile kamu görevlisi arasında işe başlamadan önce herhangi bir akit yapılmamaktadır. Ne var ki kamu görevlisi ile kamu idaresi arasındaki ilişki her zaman atama ta-

sarrufuna dayanmayabilir. Örneğin seçimle gelen kimseler atama tasarrufu ile göreve başlamazlar. Sözleşmeli personel çalıştırmak da atama tasarrufuna dayanmaz. Aksi de iddia edilebilir.

Gözübüyük'e göre, eski devirlerde kamu idaresi ile kamu idaresi arasındaki hukuksal ilişkinin hizmet aktine dayandığı kabul edilmekte idi¹⁶.

Öbür yandan, sözleşmeli personel ile kamu idaresi arasındaki ilişki atama tasarrufuna benzemektedir. Zira bunlara iş kanunu hükümleri uygulanmaz. Burada sözleşmeli personel ile idare arasındaki ilişki deyim yerinde ise astlık-üstlük ilişkisidir. Zira kamu idaresinin iradesi daha üstündür. Buradaki ilişki işveren ile işçi arasındaki astlık-üstlük ilişkisine benzemez.

Yukarıda ifade edildiği gibi, eski devirlerde kamu idaresi ile kamu görevlisi arasındaki ilişkinin hizmet aktine dayandığı kabul edilmekte idi. Ne var ki XIX. yüzyılın ilk yarısında egemen olan özel hukuk anlayışı, yerini kamu hukukuna bırakmış; örneğin memur, kamu hukuku kapsamına alınmış böylece idare ile kamu görevlisi arasındaki ilişki "yönetmelik sözleşme" olarak nitelendirilmiştir. Bu görüşe göre kamu görevlisinin işe girmek istemesi "icap", idarenin atamayı gerçekleştirme "kabul" olarak değerlendirilmiştir. Hemen belirtmek gerekir ise yönetmelik sözleşme "hizmet sözleşmesi" niteliğinde değildir¹⁷.

b- Kamu Görevlisi ile İşçi Arasındaki Farklar

Gerek uygulamada gerekse öğretilerde memur ile işçi arasındaki farklar öteden beri tartışılmaktadır. Bu ayırımın günümüzde önem kazanmasının nedeni işçilerin örgütlenebilmeleri, sendika kurmalarının gittikçe yaygınlaşması, zamanla işçilerin memurlara nazaran daha fazla ücret almalarıdır. Hatta 1961 Anayasası'ndan sonra işçilik daha cazip hale geldiğinden memurluktan işçiliğe doğru bir akın başlamıştır. Ne var ki günümüzde düz işçilerin, süreklilik ve iş güvencesi nedeniyle memurluğu daha tercih edilir hale geldikleri görülmektedir. Yüksek

ücret alanlar ise yine işçi statüsünde çalışmak istemektedirler. Memurluğun tercih edilmesinin bir nedeni de işsizliğin artması işten çıkarılmaların yaygın hale gelmesidir. İşsizliğe çare bulunduğu ve tam istihdam yaratıldığı taktirde işçilik daha cazip hale gelebilir.

II. DÖRDÜNCÜ MADDENİN BİRİNCİ FIKRASININ (C) BENDİ KAPSAMINDA SİGORTALI SAYILANLAR

4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre, genel olarak kamu idarelerinde çalışanlar sigortalı sayılmıştır. Hangi kuruluşların kamu idaresi sayılacağı, kamu hizmeti ve kamu görevlisi kavramları yukarıda açıklandığından burada tekrardan kaçınılmıştır. Diyelim ki kamu idarelerinde çalışanların sigortalı sayılma koşulları iki ana bölüme ayrılmıştır.

1) (4-a) Bendi Kapsamına Girenler Gibi Sigortalı Olması Öngörülmemiş Olanlar

Bu maddenin (c) bendinin (1) numaralı alt bendine göre (4-c) sigortalısı sayılmak için kişinin öncelikle (kamu idaresinde çalışması ve (4-a) bendi kapsamına girmemiş bulunması gerekir. Şayet hizmet akdi ile çalışıyorsa (4-a) sigortalısı sayılır.

Başka bir deyişle kişinin (4-c) sigortalısı sayılması için kadro ve pozisyonları itibariyle sürekli olarak çalışması, ilgili kanunlarında (4-a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı sayılmaması gerekir. Keza (4-b) bendi kapsamına girenler de (4-c) sigortalısı sayılamaz. Diğer taraftan (4-c) bendi, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa çalışanlara uygulanır¹⁸. Zira anılan yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuatta (4-c) bendine koşut bir hüküm bulunmakta idi. Kamu idaresinde çalışanlar T.C. Emekli Sandığı iştirakçisi sayılıyorlardı.

2) Sözleşmeli Personelin (4-c) Sigortalılığı

Bilindiği gibi (4-a) bendi hizmet akti ile ça-

Kişinin (4-c) sigortalısı sayılması için kadro ve pozisyonları itibariyle sürekli olarak çalışması, ilgili kanunlarında (4-a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı sayılmaması gerekir.

alışanların sigortalılıklarına ilişkindir. (b) Bendi ise kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlarla ilgilidir¹⁹. Bu bağlamda (4-a) ve (4-b) bendi kapsamına girmeyipte sözleşmeli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (4-a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı sayılması öngörülmemiş olanlar (4-c) sigortalısıdır. İkinci olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86. maddesi gereğince açıktan vekil atanalar da (4-c) sigortalısı sayılır. Bunlar sadece vekil öğretmenler değildir. Diğer kamu görevlileri de olabilir. Zira anılan bentte sınırlama yapılmamış, vekil olarak atanarlardan söz edilmiştir.

Diyelim ki sözleşmeli personel ile açıktan vekil atanaların sigortalılıkları hakkında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemde belirsizlikler yaşanmakta idi. Sözü edilen (2) numaralı alt bent ile bu belirsizliğin giderilmesi isabetli olmuştur.

III. DÖRDÜNCÜ MADDENİN BİRİNCİ FIKRASININ (C) BENDİNİN AYNI ZAMANDA KİMLERE DE UYGULANABİLECEĞİ

Bu maddenin ikinci fıkrasında (4-a) bendi hükümlerinin aynı zamanda kimlere de uygulanacağı, üçüncü fıkrasında, (4-b) bendine ilişkin hükümlerin keza kimlere de uygulanacağı 4. maddenin dördüncü fıkrasında ise (4-c) bendi hükümlerinin kimlere de uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Konumuzu ilgilendiren dördüncü fıkradır. Dördüncü fıkrada belirtilen bireyler (4-c) sigortalıları gibi sigortalı kabul edilmişlerdir.

(4-c) sigortalısı gibi sigortalı sayılanlar şunlardır:

a- İlgili Kanunlarında Devlet Memuru Gibi Emeklilik Hakkı Tanınmış Olanlardan Hizmet Akti ile Çalışmayanlar

4. maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendi hükmüne göre, bir kimsenin (4-c) bendi kapsamında sigortalı sayılabilmesi için öncelikle kuruluş ve personel kanunları veya diğer kanunlar uyarınca seçimle veya atama yoluyla kamu idarelerinde göreve gelmeleri gerekir. İkinci olarak bu şekilde göreve gelenlerden, görevleri nedeniyle kendilerine ilgili kanunlarında, devlet memurları gibi emeklilik hakkı tanınmış olanlardır. Üçüncü olarak da bunların hizmet akdi ile çalışmaları icap eder.

Gerçekten yukarıda da değinildiği gibi daha önce devlet memurları Emekli Sandığı Kanunu'na tabi idiler. Diyelim ki genelde kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş kanunları mevcuttur. Bu kurumlar kendi kuruluş kanunlarına göre yöneltilir. Keza bazı kamu görevlilerinin ayrıca personel kanunları vardır.

Hemen belirtmek gerekir ise anılan dördüncü fıkranın (a) bendinin uygulanması, kuruluş ve personel kanunları veya diğer kanunlar uyarınca seçimle veya atama yoluyla kamu idarelerinde göreve gelenlerden; bu görevleri nedeniyle kendilerine ilgili kanunlarında devlet memurları gibi emeklilik hakkı tanınmış olmasına bağlıdır. Burada seçimle gelenler (4-c) sigortalısı gibi sigortalı sayılmıştır. Oysa dördüncü fıkranın (b) bendinde Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, belediye başkanları, il encümeninin seçimle gelen üyeleri de (4-c)'liler gibi sigortalı kabul edilmiştir. Seçimle gelmek deyimi hem (a) bendinde hem de (b) bendinde kullanılmıştır. Bize göre burada bir tekrar söz konusudur.

Diğer taraftan atama yoluyla kamu idarelerinde göreve gelenler de (4-c) sigortalıları gibi sigortalı sayılmıştır. Esasen atama yoluyla göreve gelenler (4-c) sigortalısıdır. O nedenle atama yoluyla göreve gelenler ibaresine yer verilmiş olması bizce gereksizdir.

b- Başbakan, Bakanlar, TBMM Üyeleri vs.

Başbakan, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, belediye başkanları, il encümeninin seçimle gelen üyeleri de (4-c) sigortalısı gibi sigortalı sayılmışlardır. İl encümeninin seçimle gelmeyen üyeleri bu şekilde sigortalı sayılmazlar. Bunlar yasal koşullar oluşmuş ise 4. maddenin diğer bentleri gereğince sigortalı olabilirler.

c- Sendika ve Konfederasyonlar ile Şube Başkanları ve Yönetim Kuruluna Seçilenlerin Sigortalılığı

(4-c) bendi kapsamında sigortalı olanlar sendika ve konfederasyon kurabilirler. Sendika, konfederasyon ve sendika şube başkanları ayrıca yönetim kuruluna seçilenler aylıksız izne ayrıldıkları takdirde aylıksız izinde geçen süre zarfında (4-c) sigortalısı gibi sigortalı sayılırlar. Böylece bu durumda bulunanlar sosyal güvenceden yoksun bırakılmak istenmemiştir.

d- Harp Okulları ile Fakülte ve Yüksek Okullarda Okuyan Öğrencilerin Sigortalılığı

Dördüncü fıkranın (d) bendine göre, harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda Türk Silahlı Kuvvetleri hesabına okumakta iken askeri öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay nasbedilmek üzere temel askerlik eğitime tabi tutulan adaylar (4-c) sigortalıları gibi sigortalı sayılır.

Görüldüğü gibi her fakülte ve yüksek okulda okuyan öğrenciler sigortalı sayılmamıştır. Ancak buralarda Türk Silahlı Kuvvetleri hesabına okuyan öğrenciler veya kendi hesabına okumakta iken askeri öğrenci niteliğinde olan öğrenciler (4-c) sigortalısı sayılmaktadır. Bundan başka astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitime tabi tutulan adaylar da (4-c) sigortalısı gibi sigortalı sayılmıştır.

Buralarda okuyan öğrencilerin nitelikleri

hakkında uyuşmazlık çıktığı takdirde anılan öğrencilerin tabi oldukları okullar, Jandarma Genel Komutanlığı veya Mili Savunma Bakanlığı gibi kuruluşlardan bilgi alınabilir.

e- Polis Akademisi ile Fakülte Yüksek Okullarda Emniyet Genel Müdürlüğü Hesabına Okuyan Öğrencilerin Sigortalılığı

Polis Akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda, Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken, Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler de (4-c) sigortalısı gibi sigortalı sayılır. Diyelim ki 4. maddenin (d) bendi ile (e) bendi arasında benzerlikler bulunmaktadır. (e) bendinin uygulanmasından doğan bir uyuşmazlık çıktığı takdirde Emniyet Genel Müdürlüğü'nden bilgi alınabilir.

4. maddenin uygulanmasından doğan uyuşmazlıklarda taraflar iddialarını her türlü delil ile kanıtlayabilirler. Diğer taraftan 4. maddenin tüm bentlerinden ve fıkralarından doğan davalarda görev 101. maddeye göre iş mahkemelerine aittir.

f- Okulları Tamamlamadan Ayrılanlar

4. maddenin dördüncü fıkrasının (a) ve (e) bentlerinde belirtilen okulları tamamlamadan ayrılan öğrenciler ile bu okulları bitirmelerine karşın görevlerine başlamadan ayrılanların, bu okullarda geçen eğitim süreleri sigortalılıklarından sayılmaz.

Anılan okulların ülke açısından taşıdıkları önem nedeniyle yükümlüklerini yerine getirmeyen öğrencilere bir nevi medeni ceza verilmek istenmiştir. Diğer taraftan 5510 sayılı Kanun'un kısa vadeli sigorta kollarına ilişkin hükümleri 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanlara bu kapsamda kaldıkları sürece uygulanmaz. Kısa vadeli sigorta kolları hastalık, analık, iş kazası ve meslek hastalıkları sigortalıdır.

Diğer yandan 4. maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurumca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

DİPNOTLAR

- 1 Aslanköylü, Resul, SSK ile Karşılaştırmalı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, 2010, Ankara, s. 187.
- 2 Duran, Lütfü, İdare Hukuku 1982, İstanbul, s.2.
- 3 Duran, 1982, s. 5.
- 4 Görev konusunda daha geniş bilgi için bkz. Aslanköylü, 2010, Ankara, s.1578.
- 5 Duran, 1982, İstanbul, s.10. s.23.
- 6 Duran, 1982, İstanbul, s. 24.
- 7 Duran, 1982, İstanbul, s. 303.
- 8 Gözübüyük, Şeref, İdare Hukuku, 23.bası, Ekim 2005, Ankara, s. 8.
- 9 Gözübüyük, 2005, Ankara, s. 197.
- 10 Aslanköylü, 2010, Ankara, s. 191.
- 11 Gözübüyük 2005, Ankara, s. 197-1982.
- 12 Gözübüyük, 2005, Ankara, s. 198.
- 13 Gözübüyük, 2005, Ankara s. 198-199.
- 14 Gözübüyük, 2005, Ankara, s. 199.
- 15 Gözübüyük, 2005, Ankara, s. 198.
- 16 Gözübüyük, 2005, Ankara 207.
- 17 Aslanköylü, 2010, Ankara, s. 193.
- 18 Güzel, Ali/Okur, Ali Rıza/Canıklıoğlu Nursen, Sosyal Güvenlik Hukuku, 13. Bası. 2010, İstanbul, s. 116.
- 19 Aslanköylü, Resul, 2010, Ankara, s. 194.